

Теоретичні підходи дослідження взаємозв'язку мислення і мовлення у нормі онтогенезу

У психології тривалий час зберігалась панівна думка про існування значних, глибоких змін мислення у старшому дошкільному і молодшому шкільному віці. Саме дослідження Л.С. Виготського і Ж. Піаже заклали підвалини такого підходу, не дивлячись на ґрунтовні розбіжності у постановці ними вихідних питань. Л.С. Виготський і Ж. Піаже розійшлися в оцінці ролі, яку в цьому переході відіграє навчання. Л.С. Виготський орієнтувався на дійове, продуктивне навчання, ефективний і оптимальний вплив професійно підготовленого дорослого на дитину. Ж. Піаже виходив із фактично переважаючих підходів у школах. П.Я. Гальперін стверджував, що у кожного з них існувала не завжди глибинна позиція у розумінні причин і витоків зазначених феноменів і їх об'єднувала нечіткість уявлення про діяльність учня "в процесі навчання і можливих змін організації даної діяльності, вся різноманітність відомих на той час форм навчання не дозволяла яскраво поставити цю проблему".

Теорія Л.С. Виготського в рамках онтогенезу одержала назву "зони найближчого розвитку", теорія Ж. Піаже - відповідно назву операціональних стадій у розвитку інтелекту, теорія П.Я. Гальперіна - поетапного формування розумових дій. Л.С. Виготський розглядав мову і мислення у єдності, наділяючи превалюючою функцією другу на ранніх етапах онтогенезу. Л.С. Виготський вважав, що дитина "присвоює" мову і тому її мовлення має ідентичну схожість за зовнішніми ознаками з мовленням дорослого і своєрідність протікання у послідовності становлення понять. За Л.С. Виготським саме поняття і їх сформованість визначають рівень розвитку мислення. Як вчений системного підходу до перехідного розвитку дитини, Л.С. Виготський виходив із визначального стимулюючого впливу появи мовлення на розвиток мислення, називаючи різким переходом даний етап і стверджуючи, що поява мовлення різко підвищує рівень мислення. Саме відсутність мовлення у глухих дітей найбільшою мірою і визначає встановлений у дослідженнях дизонтогенез.

Розробляючи власний метод П.Я. Гальперін, за основу вибирає одні і ті ж розумові дії і поняття зазначаючи при цьому: "одних і тих же розумових дій і понять, - одних і тих же, але в кожному із них з суттєво різними властивостями, а головне - з прозорою залежністю між цими властивостями і методами їх виховання...".

Даний підхід знаходимо у визначених операція Л.І. Фомічової, де самі операції залишаються незмінними, ускладнюються за лінію складності знакової основи та обсягу знаків, прямих і не прямих знакових систем

П.Я. Гальперін досить чітко пояснює причини появи свого теоретичного підходу, вказуючи, на те, що раніше відомі форми навчання виявились варіантами одного і того ж методу, при якому діяльність учня у процесі

оволодіння новим завданням відбувається без достатнього керівництва, контролюється, як правило, за кінцевим результатом.

За методом П.Я. Гальперіна віднайдені умови, при наявності яких учень діє так, "як потрібно" і обов'язково приходять до тих результатів, що вимагаються. Автор спроектував, які якості знань і вмінь є бажаними, а надалі відібрати або з конструювати умови, які істинно забезпечували б формування знань і умінь із заданими показниками. Систему умов сам П.Я. Гальперін називав "планомірно-поетапним формуванням розумових дій і понять" і вбачав досить широкий діапазон застосування. Зокрема, зазначалося, що система намічає 4 великих групи умов: формування адекватної мотивації дій; забезпечення правильного виконання нової дії; виховання бажаних властивостей; перетворююча в розумову дію бажаної форми.

У дошкільній сурдопсихології дозування навчання спроектовано за одиницями знакової основи різновидів діяльності.(Л.І. Фомічова).

Кількість одиниць в свою чергу створює певний обсяг вихідних педагогічних задач, які є формою трансформації теоретичних позицій у практичну роботу сурдопедагога.

Таким чином, можна сказати, що позиційні теоретичні погляди і психологічні дані щодо норми онтогенезу можуть і повинні знаходити своє відображення у сурдопсихології, але лише з точки зору цілісності дослідження і системності підходу.